

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Budžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. (8 5) 219 1225/219 1152, el. p. smmin@smm.lt, http://www.smm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT30 7300 0100 0245 7205 „Swedbank“, AB, kodas 73000

Savivaldybių administracijų švietimo padalinių
vadovams
Ikimokyklinio ir bendrojo ugdymo mokyklų
vadovams
Profesinio mokymo įstaigų vadovams

2023-07- Nr.

DĖL MOKYKLŲ PAREIGOS ĮSITRAUKTI STABDANT SMURTĄ PRIEŠ VAIKUS ARTIMOJE APLINKOJE

Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija (toliau – Ministerija) atkreipia švietimo įstaigų dėmesį, kad nuo 2023 m. liepos 1 d. įsigaliojo 2011 m. gegužės 26 d. Apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymo Nr. XI-1425 nauja redakcija ([nuoroda į Įstatymą: https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d8457e12a5fb11ecaf79c2120caf5094](https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d8457e12a5fb11ecaf79c2120caf5094)) (toliau – Įstatymas). Įstatymo 13 straipsnio 4 dalyje nurodyta pareiga švietimo įstaigoms apie smurto artimoje aplinkoje pavojų patiriantį asmenį informuoti specializuotos kompleksinės pagalbos centrą (toliau – SKPC), o apie smurtą patyrusį asmenį – SKPC ir policiją, ir pateikti būtiniausius kontaktinius šio asmens duomenis (nurodyti vardą, pavardę, telefono ryšio numerį, elektroninio pašto adresą).

Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos duomenimis, kasmet daugėja pranešimų apie galimus vaiko teisių pažeidimus, taip pat ir pranešimų apie galimą smurtą prieš vaikus. 2020 metais nuo smurto galimai nukentėjo 1 513 vaikų, 2021 m. – 1 619 vaikų, o 2022 m. galimai nuo smurto nukentėjusių vaikų skaičius išaugo iki 2 216.

Ministerija, siekdama padėti mokykloms įgyvendinti Įstatymo 13 straipsnio 4 dalies nuostatas, primena apie Rekomendacijas dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo ir veiksmų, įtariant galimą smurtą artimoje aplinkoje, patvirtintas Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto- ministro 2020 m. balandžio 21 d. įsakymu Nr. V-582 „Dėl Rekomendacijų dėl smurto artimoje aplinkoje atpažinimo ir veiksmų, įtariant galimą smurtą artimoje aplinkoje patvirtinimo“ (<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9d0d0d91840611eaa51db668f0092944?jfwid=bkaxmxqw>) (toliau – Rekomendacijos). Ministerija atkreipia dėmesį, kad minėtų Rekomendacijų IV skyrius bus peržiūrimas, esant poreikiui atnaujinamas, siekiant dermės su Įstatymo nuostatomis. Rekomendacijų paskirtis – kaip galima anksčiau atpažinti vaiką, kuris

galimai patyrė smurtą artimoje aplinkoje, ir imtis būtinų veiksmų užkirsti kelią bet kokioms smurto apraiškoms pasikartoti. Rekomendacijose išskiriamos keturios smurto prieš vaikus formos: fizinis, psichologinis, seksualinis smurtas ir nepriežiūra bei jų pasireiškimo galimi atvejai. Taikant Rekomendacijas turi būti vadovaujama šiais principais: geriausių vaiko interesų prioritetiškumo, konfidencialumo, teisingumo, bendradarbiavimo, dalyvavimo, kompleksiško.

Raginame mokyklų vadovus, atsižvelgiant į Įstatymo nuostatas, peržiūrėti ir, esant poreikiui, atnaujinti Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašą ir jame esantį mokyklos bendruomenės veiklos algoritmą, nurodant pareigą informuoti SKPC specialistus, pastebėjus ar įtarus smurto ar patyčių apraiškas. Taip pat siūlome atnaujinti mokyklos Krizių valdymo tvarkos aprašą, reglamentuojant veiksmus, kuriuos atlieka mokyklos administracija, krizių valdymo grupė, vaiko gerovės komisija. Krizių valdymas mokykloje turi apimti pagalbos organizavimą, mokyklos bendruomenės bei kitų institucijų, įskaitant SKPC, informavimą, bendravimą su žiniasklaida, mokyklos bendruomenės narių saugumo užtikrinimą.

Ministerija ragina mokyklų bendruomenes būti aktyvias, pranešti SKPC specialistams ir / ar kitoms atsakingoms institucijoms, pastebėjus pasikeitusį vaikų elgesį, uždarumą ar nenorą bendrauti, pernelyg agresyvų ar apatišką elgesį, staigų susidomėjimą seksualinėmis ar kitomis vaiko amžiaus tarpšniui nebūdingomis temomis, fizinės ar emocinės sveikatos pablogėjimą. Ministerija atkreipia dėmesį, kad smurtą artimoje aplinkoje ar smurto pavojų artimoje aplinkoje patiriančių moksleivių „nematymas“ – nuslėpimas ir nepranešimas institucijoms, siekiant išvengti galimo mokyklos reputacijos mažėjimo ar vengiant galimo pokalbių su tėvais ir kt. asmenimis, užtraukia teisės aktuose nustatytą administracinę ir kt. atsakomybę.

Ministerija, akcentuodama prevencinių programų vykdymo mokyklose svarbą, primena ir skatina ugdyti mokyklų bendruomenių sąmoningumą ir nepakantumą smurtui bei ragina savivaldybes jų pavaldumo švietimo įstaigose užtikrinti prevencinių programų įgyvendinimą.

Atkreipiame dėmesį į mokyklose vykdomas prevencines programas, tokias kaip:

Olweus patyčių prevencijos programa skirta visai mokyklos bendruomenei, kurios pagrindiniai tikslai yra mažinti patyčių ir kitokio asocialaus elgesio apraiškas; užkirsti kelią naujų patyčių ir asocialaus elgesio atsiradimui; siekti geresnių mokinių tarpusavio santykių mokykloje; mokyti visą mokyklos personalą atpažinti, pastebėti patyčias, smurtą ir tinkamai reaguoti.

Seksualinės prievartos prevencijos programa „Saugok ir gerbk mane“ skirta 2–12 klasių mokiniams, mokytojams, tėvams, psychologams, socialiniams pedagogams ir socialiniams partneriams. Šia programa siekiama padidinti mokyklos bendruomenės narių kompetenciją ir gebėjimą atpažinti seksualinę prievartą patiriančius mokinius, paskatinti mokytojus, mokyklos specialistus bei kitus mokyklos darbuotojus, policijos, vaiko teisių apsaugos skyrių darbuotojus, tėvus bendradarbiauti apsaugant mokinius nuo seksualinės prievartos ir seksualinio išnaudojimo.

Smurto ir seksualinės prievartos prevencinė programa LIONS QUEST „Aš žinau“ skirta suteikti priešmokyklinio amžiaus vaikams ir pradinių klasių mokiniams galimybę drąsiai kalbėti apie patiriamą smurtą ar seksualinę prievartą; užtikrinti, kad smurtą ir seksualinę prievartą patirtų kuo mažiau vaikų; užtikrinti, kad vaikai pažintų savo kūną ir žinotų artumo ribas, kurių kitiems nedera peržengti; užtikrinti, kad tėvai būtų geriau pasirengę apsaugoti savo vaikus; užtikrinti, kad mokyklos būtų pajėgios atpažinti prievartos požymius ir ženklus bei suteikti mokiniams tinkamą ir saugią aplinką.

Šios paminėtos prevencinės programos – tai tik dalis prevencinių programų, kurias gali įgyvendinti mokyklos. Išsamesnę informaciją apie prevencines programas galite rasti Nacionalinės švietimo agentūros ir Ministerijos interneto svetainėse:

<https://www.nsa.smm.lt/svietimo-pagalba/prevencija/smurto-ir-patyciu-prevencija/>;

<https://smsm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/smm-svietimas/patyciu-ir-smurto-prewencija1>.

Pažymėtina, kad 2021 m. rugsėjo 22 d. raštu Nr. SR-3805 Ministerija kvietė mokyklas ir savivaldybes jų pavaldumui priskirtose švietimo įstaigose užtikrinti prevencinių programų įgyvendinimą bei kokybišką ir nuoseklų kiekvieno mokinio dalyvavimą prevencinėse programose.

Taip pat kviečiame pasinaudoti ir kitų institucijų parengtomis smurto atpažinimo artimoje aplinkoje rekomendacijomis ir skelbiama pedagogams ir švietimo pagalbos specialistams, tėvams naudinga informacija. Naudingos informacijos yra parengę:

- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/seima-ir-vaikai/seimos-politika/smurto-artimoje-aplinkoje-prevencijos-rekomendacijos-tyrimai-ir-ataskaitos>;
- Pagalbos paaugliams iniciatyva: <https://ppi.lt/klientams/vaikams-apie-smurta/>;
- Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba: <https://pvc.lt/socialines-kampanijos-2/socialine-kampanija-vienas-is-penkiu/?fbclid=IwAR1tHQoSvogAjuBTatcEJfSqXGuowYPhrwVbxXZ37Xifsx2--DXusgFo-ZY>;
- Paramos vaikams centras: https://www.pvc.lt/images/banners/Soc_kampanijoms/2015%2010%20Issamus%20vadovas%20tevams%20ir%20specialistams%20apie%20KIKO.pdf?fbclid=IwAR10IZ_SiC25kMy43jPEhFm-OmbquJSGMq6k5hOaULblcQfI-fwumK4gydc.

Raginame mokyklas aktyviai įsitraukti į šviečiamąją veiklą, ugdant nepakantumą smurtui prieš vaikus, nuosekliai įgyvendinti prevencines programas ir glaudžiai bendradarbiauti su savivaldybių teritorijoje vaiko teisių apsaugą užtikrinančiomis institucijomis, socialinę pagalbą teikiančiomis tarnybomis, sveikatos priežiūros ir teisėtvarkos institucijomis ir kitomis įstaigomis bei organizacijomis.

Švietimo, mokslo ir sporto viceministras

Ramūnas Skaudžius